

Krangling i parforhold

Marte Rye Heimdal , Annbjørg Dørmænen og Bente Træen

Krangling i parforhold

Å krangle er noe de aller fleste par har erfaring med. Denne studien undersøker forholdet mellom hyppighet av krangling blant gifte og samboende heterofile par, og sosiodemografiske, psykologiske, relasjonelle og kontekstuelle faktorer.

Dagbladet har finansiert denne studien. Forfatterne vil gjerne takke Dagbladets Alexandra Beverfjord for å ha gjort studien mulig. Håkon Kavli ved Synovate MMI takkes for hjelp til metodebeskrivelsen.

Kommunikasjon i parforhold innebærer deling av opplevelser av meninger og følelser mellom de to personene som inngår i forholdet. Når meningsinnhold ikke deles, og kommunikasjonen dermed bidrar til å synliggjøre forskjellene mellom partene i forholdet, kan dette være et uttrykk for konflikter dem imellom. Konflikter kan enkelt defineres som at det skapes et motsetningsforhold mellom de to partene, angående et gitt tema som har relevans for forholdet. Dette kan føre til at en eller begge føler seg avvist av den andre, og går i forsvar. Da vil det ofte være duket for en krangel. Denne studien retter fokus mot frekvens av krangling blant gifte eller samboende par, og hvilke faktorer som kan predikere hvor ofte parene krangler.

Det kan være interessant å studere hyppighet av krangling i parforhold av flere grunner. Mens drøyt 21 700 ekteskap ble inngått i Norge i 2006, endte nærmere 10 600 ekteskap i skilsmisse samme år (Statistisk sentralbyrå, 2007a). Graden av krangling synes å henge sammen med hvor tilfreds man er i parforholdet (Kurdek, 1994; Storaasli & Markman, 1990). Å studere krangling og konfliktkommunikasjon og identifisere faktorer som har innvirkning på dette, kan gi kunnskap som kan bidra til å bedre kvaliteten på parforholdet.

Det å krangle er noe de aller fleste par har erfaring med (McGonagle, Kessler & Schilling, 1992). Det kan være nærliggende å tenke at krangling primært har negative følger. Forskning har imidlertid vist at selv om dette kan være tilfellet på kort sikt, så kan krangling på lengre sikt være sunt for forholdet (Gottman & Krokoff, 1989). De positive effektene av krangling kan henge sammen med at de kan bidra til å løse konflikter som over tid kan være ødeleggende for forholdet.

Hensikten med denne studien er å belyse krangling i parforhold. Dette vil bli gjort ved å beskrive rapportert hyppighet av krangling, og identifisere faktorer som er knyttet til kranglefrekvens. I artikkelen tar vi utgangspunkt i en teoretisk modell som hevder at frekvensen av krangling vil ha sammenheng med fire ulike grupper av faktorer: sosiodemografiske faktorer (alder og utdanningsnivå), psykologiske faktorer (vanemessig negativ tenkning om en selv og ens partner, holdninger til konflikt og tilfredshet med arbeidsfordeling i hjemmet), relasjonelle faktorer

(kommunikasjon om sex og samliv, samleiefrekvens og sidesprangserfaring) og kontekstuelle faktorer (motstridende krav fra arbeid og hjem og det å ha barn).

Sosiodemografiske faktorer

Alder, spesielt sett i sammenheng med lengden på forholdet, har vist seg å spille en rolle for frekvens av krangling, og hvilke temaer som danner bakgrunn for konflikter. Zietlow og Sillars (1988) studerte karakteristika ved kommunikasjon blant ektepar i forskjellige aldre, og fant at eldre ektepar, som hadde vært gift over lengre tid, rapporterte færre konflikter enn yngre, nygifte par. De forklarte disse funnene med at personer i ulike livsstadier brukte og fortolket kommunikasjon på forskjellige måter, og at konfliktnivået var preget av hvor fremtredende ekteskapelige problemer var i parforholdet. Yngre par hadde et større behov for å diskutere ekteskapelige problemstillinger seg imellom, og en tilsvarende mer uttrykksfull kommunikasjon. Eldre par, derimot, anså slike problemstillinger som mindre fremtredende, noe som ledet til et lavere konfliktnivå.

Storaasli og Markman (1990) viste at også temaer for konflikt endret seg over tid i et forhold. Man orienterte seg etter hvert mer mot problemer *innad* i parforholdet (f.eks. kommunikasjon og sex), mens fokuset tidligere var på problemer utenfor parforholdet (f.eks. slektninger og sjalusi). Dette tolket Storaasli og Markman slik at partene over tid ble mer trygge på seg selv og sin status i forholdet.

En annen sosiodemografisk faktor som er interessant å belyse i forhold til nivå av krangling, er *utdanningsnivå*. Kurdek (1991) fant i en longitudinell studie at et lavt utdanningsnivå var en av de viktigste prediktorene for å utvikle problemer i ekteskapet. Det er imidlertid verdt å merke seg at korrelasjonen mellom disse to variablene i Kurdeks studie var svak, og at Kurdeks modell i sin helhet kun forklarte en liten andel av variansen for problemer i ekteskapet (8 % for menn, 14 % for kvinner).

Psykologiske faktorer

Negative tanker hos et individ kan være dysfunksjonelle dersom de forekommer hyppig, plutselig dukker opp fra underbevissthetsuten uten at man vil det, og er vanskelige å kontrollere (Haaga, Dyck & Ernst, 1991; Verplanken, 2006). For et individ kan det være dysfunksjonelt å *vanemessig tenke negativt* om seg selv, eller om sin partner, i den forstand at individet herigjennom kan tenkes i større grad å utsette seg for problemer som leder til konflikter og krangling i parforholdet. Ifølge Gottman, Coan, Carrere og Swanson (1998) var hovedforskjellen mellom stabile og ustabile ekteskap nettopp at de stabile var preget av en større andel positive enn negative tanker og handlinger. Måten en ser sin partner og seg selv på, kan få følger for ens relasjonelle atferd. Det å se sin partner i et negativt

lys kan føre til misnøye og et ønske om å endre partneren. Høy grad av negativ tenkning kan henge sammen med økt frekvens av krangling i parforholdet. På samme tid skal det sies at forholdet mellom årsak og virkning i dette tilfellet er uklart. En høy frekvens av krangling kan også føre til at individet tenker negativt om seg selv, og/eller om sin partner.

Også *holdninger* til den langsiktige effekten av krangling kan tenkes å påvirke konfliktnivået i parforhold. Krangling kan som nevnt også ha nødvendige funksjoner, og bidra til at man får løst problemer. Dersom partene har tro på at forholdet over tid vil tjene på å ta opp noe som i øyeblikket kan være ubehagelig, kan dette gjøre at terskelen for å drøfte problemer blir lavere. Skal krangling være fruktbar, bør partene ha en viss tro på sin evne til å håndtere konflikter. Notarius og Vanzetti (referert i Gottman & Krokoff, 1989) hevdet at par som totalt unngikk krangling, aldri utviklet en følelse av relasjonelle mestringsforventninger, «relational efficacy», det vil si en tro på at de kan takle problemer sammen. Å ha en holdning om at krangling er sunt, kan føre til at en oftere vil bringe konfliktfylte temaer på bane, samtidig som parforholdet styrkes ved at man får større mulighet til å utvikle tillit til at en i fellesskap klarer å håndtere konfliktene. Har en derimot en holdning om at konflikter vil være ødeleggende for forholdet, vil en heller unngå dette.

Partenes individuelle tilfredshet med hvordan man som familie organiserer hverdagen, kan ha betydning for konfliktnivået i forholdet. For par der begge partene er i jobb, kan *tilfredshet med arbeidsfordelingen i hjemmet* være en kilde til konflikt. Andelen yrkesaktive kvinner med ansvar for barn har økt i de fleste vestlige land, og ansvarsforholdet både på arbeids- og hjemmebane har vært i forandring (Perry-Jenkins, Repetti & Crouter, 2000). I 2006 var 75 % av kvinner i Norge mellom 25 og 66 år i arbeid (Statistisk sentralbyrå, 2007). På tross av at kvinner i større grad enn tidligere deltar i arbeidslivet, viser det seg at de fortsatt også sitter med hovedansvaret for husarbeid og omsorg for barn (Haavind, 2006; Kluwer, Heesink & Van de Vliert, 1996; Perry-Jenkins & Folk, 1994; Østlyngen, Storjord, Stellander & Martinussen, 2003). Denne skjevheten gjenspeiles i at kvinner også oppgir å være mindre tilfredse med hvordan ansvaret for arbeid i hjemmet fordeles (Kluwer et al., 1996; Østlyngen et al., 2003). Tatt i betraktning at husarbeid er et av de vanligste konfliktområdene blant par (Gottman, 1979; Mead, Vatcher, Wyne & Roberts, 1990), vil nivået av tilfredshet med arbeidsfordelingen i hjemmet trolig ha betydning for hyppigheten av krangling i parforholdet. Selv om dette er spesielt fremtredende for kvinner, vil det også gjelde menn, som i dag forventes å være mer involvert i familien og å ta større del av ansvaret for barn og huslige plikter (Haavind, 2006).

Relasjonelle faktorer

Åpenhet og god *kommunikasjon rundt intimitet og sex* spiller trolig en spesielt viktig rolle i parforhold, både for relasjonell og seksuell tilfredshet (Cupach & Comstock, 1990; Cupach & Metts, 1991). Samtidig utgjør sex og intimitet et sentralt problemområde for mange par (Kurdek, 1994; Storaasli & Markman, 1990), og er et sårbart felt som det for mange kan være vanskelig å snakke om. Det blir dermed interessant å belyse nettopp kommunikasjon om sex og intimitet i forhold til det generelle nivået av krangling i parforholdet. Et interessant spørsmål er partenes evne og vilje til å gjøre seg selv synlig for sin partner, gjennom kommunikasjon om seksuelle ønsker og preferanser. Et annet spørsmål er i hvilken grad mennesker føler at de opplever direkte uoverensstemmelser om sex med sin partner.

Det er imidlertid ikke bare kommunikasjon om sex og intimitet som kan settes i sammenheng med hvor ofte det krangles i et parforhold, men også seksuelle handlinger som frekvens av samleie og sidesprang.

Kontekstuelle faktorer

Det å kombinere karriere og familieliv kan for mange være problematisk, ettersom krav fra jobb og hjem ofte er gjensidig motstridende (Greenhaus & Beutell, 1985). Motstridende krav vil selvsagt gå i begge retninger, både fra jobb til hjem og fra hjem til jobb. Det er imidlertid funnet at folk rapporterer om mest konfliktfylte krav i retning fra jobb til hjem (Rotondo, Carlson & Kincaid, 2003). En metaanalyse fant at motstridende krav hadde en moderat negativ sammenheng med ekteskapelig tilfredshet (Allen, Herst, Bruck & Sutton, 2000). Yrkeslivets krav kan dermed tenkes å ha innvirkning på hvor ofte det krangles i parforholdet.

Det å ha barn kan være av betydning for et parforhold på mange forskjellige plan, og kan beskrives under flere ulike typer faktorer. I denne studien vil imidlertid barn bli behandlet som en kontekstuell faktor, noe som er i tråd med blant annet Bradbury, Fincham og Beach (2000). Forskning har vist at ulike par opplever ulike følger av det å få barn (Belsky & Rovine, 1990). Det er også naturlig å anta at hvilke utfordringer barn byr på, vil variere etter som barna går igjennom ulike utviklingsfaser. Uansett er det ingen tvil om at det å være foreldre til enhver tid har stor innvirkning på parforholdet. Det er lett å se for seg at barn kan være en kilde til konflikt når ulike forventninger til foreldrerollen, og meninger om barneoppdragelse, skal forenes. Det blir dermed interessant å studere hyppighet av krangling i parforhold ut fra om paret har barn eller ikke.

Denne studien søker å belyse krangling i et representativt utvalg av norske, heterofile parforhold. Hvor ofte par rapporterer at de krangler, hva de krangler om, og hvorvidt det er kjønnsforskjeller i rapporteringen. Forholdet mellom hyppigheten av krangling og sosiodemografiske, psykologiske, relasjonelle og kontekstuelle faktorer blir undersøkt.

Metode

Deltagerne i denne studien bestod av 398 heterofile samboende eller gifte par, totalt 798 personer, mellom 22 og 67 år. Gjennomsnittsalderen for mennene var på 46.2 år, og for kvinnene på 44.0 år.

Prosedyre

Undersøkelsen ble utført av meningsmålingsselskapet Synovate MMI. Personene som ble kontaktet, ble tilfeldig trukket ut fra selskapets fasttelefonregister. Utvelgelsen tok høyde for tilhørighet til ulike samfunnslag og geografiske forhold. I tillegg ble et utvalg trukket ut basert på mobiltelefonnummer, for å kontrollere for eventuelle effekter av at kun de som hadde tilgang til fasttelefon, fikk anledning til å delta. Totalt ble 80 % av deltagerne rekruttert via fasttelefon og 20 % via mobiltelefon.

Datainnsamlingen ble foretatt i to steg. Telefonintervjuere fra Synovate MMI kontaktet først 3954 personer hjemmehørende i 1977 gifte eller samboende par, med forespørsel om å delta. Av disse svarte 31 % ja (1214 personer fordelt på 607 par), noe som utgjør en akseptabel responsrate, tatt i betraktning at begge parter måtte gi sitt samtykke til å delta. Deretter fikk deltagerne tilsendt hvert sitt spørreskjema. Av de 1214 personene som hadde samtykket i å delta, var det 830 som returnerte ferdig utfylte spørreskjemaer. Av disse ble 32 ekskludert da de stammet fra kun én av partene i parforholdet. Det endelige utvalget bestod dermed av 798 deltagere, fordelt på 398 heterofile par og ett homofilt par. I denne studien ble det homofile paret ekskludert fra analysene. Responsraten blant de som samtykket til deltagelse, var 66 %.

Generaliserbarheten av dette datamaterialet har blitt diskutert i tidligere studier (Daneback, Træen & Månsson, 2008; Træen, Martinussen, Öberg & Kavli, 2007; Træen & Martinussen, 2008). Det ble her påpekt at prosentandelen av deltagere med høyere utdanning var noe overrepresentert, og at personer med lav inntekt var noe underrepresentert, sammenlignet med tall fra Statistisk sentralbyrå (2006; 2007a; 2007b). Mens vårt utvalg bare inkluderer gifte og samboende par, er også enslige personer inkludert i tallene fra Statistisk sentralbyrå. På den bakgrunnen er forskjellen mellom den generelle befolkningen og dette utvalget etter alt å dømme liten med hensyn til inntekt

og utdanningsnivå. Den lave svarprosenten i denne studien må vies oppmerksomhet. Dersom frafallet i oppslutning om studien er systematisk og ikke tilfeldig, kan ikke resultatene generaliseres til populasjonen. Studier som har undersøkt frafall i spørreskjemaundersøkelser, har vist at de som svarer, har noe bedre helse og har høyere inntekt enn de som ikke svarer (Søgaard, Selmer, Bjertness, & Thelle, 2004; Vink et al., 2004). Imidlertid tyder forskning på frafallet i helserelaterte studier på at dette er relativt tilfeldig (Stigum, 1997; Søgaard et al., 2004; Vink et al., 2004). Videre sammenlignet Daneback et al. (2008), Træen et al. (2007), samt Træen og Martinussen (2008) dette datamaterialet med den norske seksualvaneundersøkelsen fra 2002 (Træen, Stigum & Magnus, 2003), og viste at deltagerens gjennomsnittsalder var noe høyere, samt at utdanningsnivå og samleiefrekvens var noe lavere, her enn i seksualvaneundersøkelsen. Disse forskjellene ble ansett som så små at resultater fra denne studien kan antas å gjelde for den generelle gifte eller samboende norske populasjonen.

Spørreskjemaet

Spørreskjemaet bestod av 47 spørsmål, som omhandlet deltagerens sosiale bakgrunn, kommunikasjon med partneren, seksuelle atferd, samliv og forhold til partneren. Av de 47 spørsmålene var 15 i tillegg delt inn i underspørsmål. En del av spørsmålene ble utviklet spesielt for denne studien, for eksempel om frekvens av krangling, holdninger til krangling og kommunikasjon med partneren om sex og samliv. Majoriteten av spørsmålene og skalaene er brukt i tidligere studier. Spørsmålene som omhandlet vanemessig negativ tenkning, er hentet fra Habit Index of Negative Thinking (Verplanken, 2006). Negativ jobb-hjem-konflikt ble målt med spørsmål oversatt til norsk fra den engelske versjonen av Survey Work-Home Interaction-Nijmegen (Geurts et al., 2005), mens spørsmål om tilfredshet med arbeidsfordelingen i hjemmet var hentet fra Østlyngen et al. (2003). I tillegg kom spørsmålet om sidesprang og samleiefrekvens fra de norske seksualvaneundersøkelsene (Træen et al., 2003), mens spørsmålet om konflikt på bakgrunn av sex var hentet fra undersøkelser foretatt av MMI (1987, 1997).

Målinger

Frekvens av krangling ble målt med spørsmålet: «Hvor ofte krangler du og din ektefelle/samboer?» Svarkategoriene var: 1 = flere ganger daglig; 2 = daglig; 3 = 5–6 ganger i uka; 4 = 3–4 ganger i uka; 5 = 1–2 ganger i uka; 6 = 1 gang hver 14. dag; 7 = sjeldnere og 8 = aldri. For analysene i denne studien ble svarkategoriene for frekvens av krangling reversert. Enkelte av kategoriene ble videre slått sammen, som vist i tabell 1.

Tabell 1. Frekvens av krangling for menn og kvinner i norske parforhold (prosent)

	Menn	Menn	#2
Mindre enn 1 gang i uka	77.8	77.8	
1–2 ganger i uka	14.6	14.6	(0.202) ns
Mer enn 3 ganger i uka	7.6	7.6	
	N = 396	N = 396	

Note: Testet for statistisk signifikante forskjeller mellom menn og kvinner i rapporteringen ved hjelp av khikvadrattest; ns = ikke signifikant

Tema for krangling ble målt ved at deltagerne krysset av for ett eller flere av følgende temaer: økonomi, husarbeid, barneoppdragelse, prioritering mellom jobb og familie og ingen av disse.

Vanemessig negativ tenkning om seg selv (Verplanken, 2006) og ens partner ble målt med følgende overskrifter og seks underspørsmål: «Å tenke negativt om meg selv/min partner er noe... 1) ...jeg har vanskelig for å la være; 2) ...jeg gjør ofte; 3) ...som er typisk meg; 4) ...jeg begynner på før det går opp for meg at jeg gjør det; 5) ...jeg gjør automatisk og 6) ...som føles på en måte naturlig for meg.» Deltagerne evaluerte hvert av de seks underspørsmålene på en skala fra 1 = *helt enig* til 5 = *helt uenig*. Hvert ledd ble reversert og summert, og en gjennomsnittsskåre for alle leddene ble kalkulert. Cronbach's alpha var 0.94 for begge kjønn på skalaen for vanemessig negativ tenkning om seg selv. På skalaen for vanemessig negativ tenkning om ens partner var Cronbach's alpha 0.93 for menn og 0.92 for kvinner.

Holdninger til krangling ble målt med følgende to utsagn: «Å krangle er et tegn på at forholdet er i oppløsning», og «Å krangle er et tegn på et sunt, dynamisk forhold». Utsagnene ble evaluert på en skala fra 1 = *stemmer ikke* til 7 = *stemmer helt*, i forhold til i hvilken grad de stemte overens med egne erfaringer med nåværende partner.

Tilfredshet med fordeling og gjennomføring av husarbeid ble målt med følgende overskrift og tre underspørsmål: «Hvor tilfreds er du med forholdene under? 1) arbeidsfordelingen alt i alt i hjem/hushold? 2) måten din familie utfører hjem/husarbeid på? og 3) Hvor tilfreds tror du din familie er med din måte å utføre hjem/husarbeid på?» Spørsmålene ble evaluert på en skala fra 1 = *ikke tilfreds* til 7 = *svært tilfreds*.

Kommunikasjon om sex og samliv. Konflikter rundt sex ble målt med spørsmålet: «Hvor ofte opplever du følgende form for seksuell handling: å ha uoverensstemmelser med din partner på

grunn av sex?» Svarkategoriene var 1 = *aldri*; 2 = *sjelden*; 3 = *av og til* og 4 = *ofte/alltid*. I tillegg ble følgende to spørsmål stilt: «Når det gjelder ditt seksualliv, hvor ofte snakker du med partneren din om hva som er godt for deg», og «Hvor viktig er det for deg å kunne snakke med din partner om hva som er godt for deg?». Begge disse spørsmålene ble evaluert på en skala fra 1 = *aldri/ikke viktig* til 7 = *alltid/svært viktig*. Det ble laget en produktvariabel av disse to, til bruk i analysene.

Samleiefrekvens ble målt med spørsmålet: «Hvor ofte har du og din ektefelle/samboer hatt samleie de siste 30 dagene?» Svarkategoriene var 1 = *flere ganger daglig*; 2 = *daglig*; 3 = *5–6 ganger i uka*; 4 = *3–4 ganger i uka*; 5 = *1–2 ganger i uka*; 6 = *1 gang hver 14. dag*; 7 = *sjeldnere* og 8 = *ingen ganger*.

Sidesprang ble målt med spørsmålet: «Har du i løpet av ditt nåværende ekteskap/samboerforhold hatt samleie/sex med en annen enn din faste partner?»

Svarkategoriene var 1 = *ja*; 2 = *nei* og 3 = *vil ikke svare*. Variablene ble omkodet slik at 1 = *nei* og 2 = *ja*.

Jobb-hjem-konflikt ble målt ved å be deltagerne angi hvor ofte de opplevde at arbeidet deres kom i konflikt med privatlivet. Spørsmålene var: «Hvor ofte skjer det at... 1) ...du er irritabel hjemme fordi jobben din/studiene dine er krevende?; 2) ...du ikke fullt ut kan glede deg over å være sammen med partner/familie/venner fordi du bekymrer deg for ting på jobben/studiene dine?; 3) ...du synes det er vanskelig å gjøre plikter relatert til hjem og/eller familie fordi du stadig tenker på jobben/studiene dine?; 4) ...du har ikke energi til å engasjere deg i fritidsaktiviteter sammen med partner/familie/venner på grunn av jobben/studiene dine? og 5) ...dine plikter på jobben/studiene gjør det vanskelig for deg å slappe av hjemme?». Svarkategoriene var: 1 = *aldri*; 2 = *noen ganger*; 3 = *ofte* og 4 = *alltid*. En gjennomsnittsskåre for alle items ble kalkulert. Cronbach's alpha var 0.80 for menn og 0.84 for kvinner.

Statistiske analyser

Alle statistiske analyser ble utført ved bruk av SPSS/PC versjon 14. En hierarkisk multippel lineær regresjonsanalyse ble utført for å predikere frekvens av krangling. I en regresjonsanalyse er målet å belyse i hvilken grad en eller flere uavhengige variabler kan predikere en avhengig variabel. I en hierarkisk multippel lineær regresjon blir de uavhengige variablene satt inn i forhåndsbestemte blokker, slik at en kan si noe om hvor mye av variansen i den avhengige variabelen hver blokk forklarer, etter at det har blitt kontrollert for effekten av de tidligere blokkene.

Resultater

Tabell 1 viser frekvens av rapportert krangling for menn og kvinner i norske parforhold. For både menn og kvinner oppga 78 % å krangle mindre enn en gang i uka, mens 8 % oppga å krangle mer enn tre ganger i uka. Det var en moderat til sterk statistisk signifikant korrelasjon mellom mann og kvinne i det enkelte par, i forhold til rapportert frekvens av krangling ($r = .57$, $n = 398$, $p < .01$). Dette indikerer at menn og kvinner vurderer frekvens av krangling rimelig konsistent.

Tabell 2 viser prosentandel av menn og kvinner som rapporterte å krangle om temaene *økonomi, husarbeid, barneoppdragelse, prioriteringer jobb og familie* eller *ingen av disse*. Både menn og kvinner rapporterte at husarbeid var det de oftest kranglet om (38 % av mennene og 41 % av kvinnene). Begge kjønn rapporterte i stor grad at de kranglet om temaer som ikke direkte ble målt i denne undersøkelsen (37 % av mennene og 32 % av kvinnene). Det eneste området hvor det var forskjeller mellom kjønnene, var i forhold til barneoppdragelse. Flere kvinner enn menn rapporterte at de kranglet med partneren om dette.

Tabell 2. Rapporterte temaer for krangling i et representativt utvalg av norske par (prosent)

	Menn	Kvinner	#2
Økonomi	22.9	26.1	(1.087)ns
Husarbeid	37.8	40.6	(0.629)ns
Barneoppdragelse	20.8	27.9	(5.285)*
Prioritering jobb og familie	22.1	21.2	(0.097)ns
Ingen av disse	36.8	32.0	(1.915)ns
	N = 389	N = 387	

Note: Testet for statistisk signifikante forskjeller mellom menn og kvinner i rapporteringen ved hjelp av khikvadrattest; ns = ikke signifikant; * $p < .05$.

Tabell 3 viser de bivariate korrelasjonene mellom frekvens av rapportert krangling og sosiodemografiske faktorer, vanemessig negativ tenkning om seg selv og sin partner, holdninger til krangling, tilfredshet med arbeidsfordeling i hjemmet, kommunikasjon om sex og samliv, samleiefrekvens, sidesprang, jobb-hjem-konflikt, og det å ha egne barn.

Tabell 3. Bivariate korrelasjoner mellom frekvens av krangling og utvalgte variabler (Pearsons r)

	Frekvens av krangling	
	Menn	Kvinner
Alder	-.14** (n = 393)	-.18** (n = 395)
Høyeste avsluttede utdanning	.02 (n = 394)	.19** (n = 394)
Negativ tenkning om seg selv	.11* (n = 398)	.17** (n = 395)
Negativ tenkning om partner	.37** (n = 397)	.37** (n = 395)
Å krangle er et tegn på...		
at forholdet er i oppløsning	-.05 (n = 393)	.10* (n = 389)
et sunt og dynamisk forhold	.22** (n = 396)	.14** (n = 387)
Hvor tilfreds...		
er du med arbeidsfordelingen i hjem/hushold?	-.27** (n = 398)	-.21** (n = 398)
er du med måten din familie utfører husarbeid på?	-.27** (n = 398)	-.22** (n = 394)
tror du din familie er med din måte å utføre husarbeid på?	-.21** (n = 398)	-.21** (n = 396)
Kommunikasjon om hva som er godt for deg	-.09 (n = 393)	-.02 (n = 381)
Uoverensstemmelser på grunn av sex	.25** (n = 391)	.29** (n = 380)
Samleiefrekvens	.16** (n = 394)	.15** (n = 391)
Sidesprang	.06 (n = 389)	.07 (n = 387)
Jobb-hjem-konflikt	.07 (n = 356)	.14* (n = 339)
Å ha egne barn	-.04 (n = 393)	-.05 (n = 389)

Note: * $p < .05$. ** $p < .01$.

Variablene som var sterkest korrelert med frekvens av krangling, både hos menn og kvinner, var vanemessig negativ tenkning om ens partner ($r_{\text{menn}} = .37$; $r_{\text{kvinner}} = .37$) og uoverensstemmelser med partneren på grunn av sex ($r_{\text{menn}} = .25$; $r_{\text{kvinner}} = .29$). Retningen på disse korrelasjonene

indikerer at jo mer vanemessig negativ tenkning en hadde om sin partner, og jo oftere en oppga å ha uoverensstemmelser med partneren på grunn av sex, desto hyppigere oppga en å krangle. I tråd med at husarbeid var det temaet som både menn og kvinner oftest rapporterte at de kranglet om, var også variablene som angikk tilfredshet med fordeling og utføring av husarbeid, blant de som korrelerte sterkest med frekvens av krangling.

For å studere forholdet mellom frekvens av krangling og de ulike variablene ble det utført en hierarkisk multippel lineær regresjonsanalyse. Prediktorvariablene ble lagt inn i blokker. De sosiodemografiske variablene *alder* og *høyeste avsluttede utdanning* ble lagt inn i blokk 1. Deretter ble de psykologiske variablene *negativ tenkning om seg selv* og *negativ tenkning om ens partner* lagt inn i blokk 2, mens *holdninger til krangling* og *tilfredshet med arbeidsfordeling i hjemmet* ble lagt inn i henholdsvis blokk 3 og blokk 4. De relasjonelle variablene *kommunikasjon om sex og samliv*, *samleiefrekvens* og *sidesprang* ble lagt inn i blokk 5, før de kontekstuelle variablene *jobb-hjem-konflikt* og *egne barn* til slutt ble lagt inn i blokk 6. Resultatene for menn og kvinner presenteres i henholdsvis tabell 4 og tabell 5.

Tabell 4. Sammenhengen mellom rapportert frekvens av krangling siste 30 dager og selekterte prediktorvariabler blant gifte og samboende norske menn (hierarkisk multippel lineær regresjonsanalyse)

	Frekvens av krangling			
	R2	#R2	#1)	Final #2)
Blokk 1	.02	.02*		
Alder			-.14	-.11*
Høyeste avsluttede utdanning			.01	.02
Blokk 2	.17	.15***		
Negativ tenkning om seg selv			-.09	-.12*
Negativ tenkning om partner			.43	.35***
Blokk 3	.21	.04***		
Å krangle er et tegn på at forholdet er i oppløsning			-.01	-.04
Å krangle er et tegn på et sunt, dynamisk forhold			.21	.18***
Blokk 4	.24	.03**		

Tabell 4. Sammenhengen mellom rapportert frekvens av krangling siste 30 dager og selekterte prediktorvariabler blant gifte og samboende norske menn (hierarkisk multipl lineær regresjonsanalyse)

Tilfredshet med arbeidsfordeling i hjem/hushold			-.06	-.05
Tilfredshet med familiens utføring av husarbeid			-.11	-.09
Oppfatning av familiens tilfredshet med egen utføring av husarbeid			-.05	-.05
Blokk 5	.27	.03*		
Kommunikasjon om hva som er godt for deg			-.03	-.04
Uoverensstemmelser på grunn av sex			.13	.13*
Samleiefrekvens			.06	.07
Sidesprang			.00	.00
Blokk 6	.27	.01		
Jobb-hjem-konflikt			.03	.03
Å ha egne barn			-.09	-.09

Note. * $p < .05$. ** $p < .01$. *** $p < .001$. 1) Beta første gang variabelen opptrer. 2) Beta i siste blokk.

Tabell 5. Sammenhengen mellom rapportert frekvens av krangling siste 30 dager og selekterte prediktorvariabler blant gifte og samboende norske kvinner (hierarkisk multipl lineær regresjonsanalyse)

	Frekvens av krangling			
	R2	#R2	#1)	Final #2)
Blokk 1	.06	.06***		
Alder			-.15	-.15**
Høyeste avsluttede utdanning			.16	.16**
Blokk 2	.21	.15***		
Negativ tenkning om seg selv			-.03	-.06
Negativ tenkning om partner			.40	.32***
Blokk 3	.22	.02*		

Tabell 5. Sammenhengen mellom rapportert frekvens av krangling siste 30 dager og selekterte prediktorvariabler blant gifte og samboende norske kvinner (hierarkisk multipl lineær regresjonsanalyse)

Å krangle er et tegn på at forholdet er i oppløsning			.09	.06
Å krangle er et tegn på et sunt, dynamisk forhold			.14	.12*
Blokk 4	.25	.03**		
Tilfredshet med arbeidsfordeling i hjem/hushold			-.12	-.11
Tilfredshet med familiens utføring av husarbeid			.00	.00
Oppfatning av familiens tilfredshet med egen utføring av husarbeid			-.10	-.07
Blokk 5	.28	.03**		
Kommunikasjon om hva som er godt for deg			.06	.06
Uoverensstemmelser på grunn av sex			.17	.17**
Samleiefrekvens			.07	.07
Sidesprang			.00	.00
Blokk 6	.29	.00		
Jobb-hjem-konflikt			.01	.01
Å ha egne barn			-.06	-.06

Note: * $p < .05$. ** $p < .01$. *** $p < .001$. 1) Beta første gang variabelen opptrer. 2) Beta i siste blokk.

For begge kjønn forklarte de sosiodemografiske variablene kun en liten, men statistisk signifikant, prosentandel av variansen i frekvens av krangling. Blokk 2 med vanemessig negativ tenkning bidro også statistisk signifikant, og tilføyde hele 15 % mer forklart varians for både kvinner og menn. Her er det imidlertid verdt å merke seg at for menn spilte både høy grad av vanemessig negativ tenkning om sin partner og *liten* grad av negativ tenkning om seg selv inn, mens det for kvinner kun var høy grad av vanemessig negativ tenkning om partneren som slo statistisk signifikant ut. De resterende psykologiske faktorene, i blokk 3 og 4, bidro også statistisk signifikant til å forklare frekvensen av krangling, men i noe mindre grad. Etter at det var kontrollert for sosiodemografiske

og psykologiske variabler, bidro også de relasjonelle variablene i blokk 5 statistisk signifikant til prediksjonen. Det gjorde imidlertid ikke de kontekstuelle variablene i blokk 6. Til sammen forklarte prediktorvariablene 27 % av variansen i rapportert frekvens av krangling for menn og 29 % for kvinner.

Diskusjon

Majoriteten av parene i denne studien rapporterte å krangle mindre enn én gang i uka. Menn og kvinner var samstemte i forhold til hvor ofte de kranglet. Når det gjelder hvilke temaer de oftest kranglet om, var det også store likheter mellom menn og kvinner i rapporteringen. Det temaet som oftest ble rapportert, var husarbeid, noe som er i tråd med tidligere funn av Gottman (1979) og Mead et al. (1990).

Regresjonsanalysene avdekket at den viktigste prediktoren for frekvens av krangling både for menn og kvinner var vanemessig negativ tenkning om partneren. For menn var i tillegg en holdning til krangling som et tegn på et sunt og dynamisk forhold en av de viktigste prediktorene. Ved siden av negativ tenkning var det for kvinnene tre prediktorvariabler som skilte seg ut, nemlig alder, høyeste avsluttede utdanning og uoverensstemmelser på grunn av sex. I motsetning til hva en kunne anta, var det ingen av de kontekstuelle faktorene som statistisk signifikant predikerte frekvens av krangling. Tilfredshet med arbeidsfordelingen i hjemmet forklarte bare en liten del av variansen.

Blant de sosiodemografiske faktorene var alder statistisk signifikant korrelert med frekvens av krangling for både menn og kvinner. Retningen på denne korrelasjonen indikerte at frekvens av krangling avtok med økende alder. Dette er i samsvar med funnene til Zietlow og Sillars (1988), og kan henge sammen med at ekteskapelige problemstillinger er mindre fremtredende for eldre ektepar enn for yngre.

Utdanningsnivå var også knyttet til hyppigheten av krangling for kvinner. Kvinner med høyere utdanningsnivå tenderte til å krangle hyppigere enn kvinner med lavere utdanning. En mulig forklaring på dette kan være at kvinner som tar høyere utdanning, til en viss grad bryter med den tradisjonelle kvinnerollen. Et eksempel er at kvinner med høyere utdanning ofte får barn på et senere tidspunkt enn andre kvinner (Lappegård, 1999). Hun kan dermed oppleve å gå på tvers av egne og partnerens forventninger til parforholdet og samlivet, noe som kan lede til økt konfliktnivå.

Vanemessig negativ tenkning om ens partner var den beste prediktoren for frekvens av krangling for begge kjønn. Det viste seg for både menn og kvinner også å være en sterk signifikant korrelasjon som indikerte at jo mer de vanemessig tenkte negativt om sin partner, desto hyppigere rapporterte de å krangle. I denne sammenhengen må det bemerkes at vi ikke kan si noe om årsak og virkning. Det er like sannsynlig at det å krangle hyppig med partneren fører til at man ofte tenker negativt om vedkommende, som at det å tenke negativt om vedkommende fører til høy frekvens av krangling. Resultatene fra regresjonsanalysen viste imidlertid en interessant kjønnsforskjell. For menn var både det å tenke *lite* vanemessig negativt om seg selv, og det å tenke mye vanemessig negativt om sin partner, prediktorer for frekvens av krangling. For kvinner var det derimot bare høy grad av negativ tenkning om partneren som hadde innvirkning på kranglehyppigheten. Dette kan indikere at kranglefrekvensen hos menn, i større grad enn hos kvinner, henger sammen med et motsetningsforhold der menn ser partneren i et negativt lys samtidig som de ser positivt på seg selv.

En slik kjønnsforskjell åpner for ulike tolkninger. Det kan være at både menn og kvinner klarer å eksternalisere årsaken til hvorfor de krangler, jamfør «det er min partner det er noe galt med», for på den måten å bevare selvfølelsen. En videre tolkning av dette kan reflekteres i andre funn fra denne studien, nemlig at husarbeid viste seg å være det temaet som det oftest ble kranglet om, samt at tilfredshet med fordelingen og utføringen av husarbeid var blant dem som korrelerte sterkest med frekvensen av krangling. Mindre tilfredshet hadde sammenheng med hyppigere krangling. Hanne Haavind (2006) har beskrevet hvordan ansvar i hjemmet er i ferd med å utvikle seg fra å være kvinnens domene til å bli et felles anliggende for kvinner og menn. Mens vi nå er kommet et stykke i denne utviklingen, lever menn og kvinner stadig i to ulike sosiale virkeligheter. Selv om menn i større og større grad kan og vil ta ansvar i hjemmet, er kvinnen fortsatt den ansvaret oftest faller på. Menns deltakelse er i større grad frivillig, og hans innsats kan dermed anses som et positivt bidrag, mens hennes innsats ikke er mer enn det som forventes av kvinner. Hjemmet kan slik bli en arena der mannen kan oppleve mestring og kan se seg selv i et positivt lys, i større grad enn kvinnen kan. Dette legger til rette for at menns tanker om egen rolle på hjemmebane kan preges av nettopp et negativt bilde av henne og et positivt bilde av seg selv, noe som også kan gjenspeiles i parets krangling.

Også regresjonsanalysen viste en sammenheng mellom tilfredshet med arbeidsfordelingen i hjemmet og frekvensen av krangling. Mens tidligere forskning spesielt har hatt fokus på hvordan tilfredshet med arbeidsfordeling i hjemmet påvirker kvinner (Kluwer et al., 1996; Østlyngen et al., 2003), viser denne studien at lavere tilfredshet predikerer økt konfliktnivå for *begge* kjønn. Dette

kan henge sammen med dagens forventninger til menn om å involvere seg i større grad i hjem- og familieforhold (Haavind, 2006). Det er viktig å ta i betraktning at det ikke nødvendigvis er slik at et lavt nivå av tilfredshet leder til krangling, men at en høy frekvens av krangling i forholdet kan forsure tilfredsheten med arbeidsfordelingen. Det er også viktig å ta i betraktning at når man bruker *tilfredshet* som mål, så er det ikke alltid like lett å vite eksakt hva det er man måler. En kan se for seg at noen mennesker er tilfredse med det andre opplever som en veldig skjev arbeidsfordeling i hjemmet, mens andre ikke er tilfredse selv ved en *lik* arbeidsfordeling.

Å ta opp problemer i et parforhold kan for mange oppleves som nødvendig for å få luftet frustrasjon og for å finne løsninger før vanskelighetene blir uoverkommelige. I tråd med dette ble det i denne studien, for begge kjønn, også funnet en statistisk signifikant korrelasjon mellom frekvens av krangling og en holdning om at å krangle kan være et tegn på et sunt og dynamisk forhold. Et syn på krangling som sunt for forholdet kan altså lede til at mange par ikke frykter krangling, men heller ser at forholdet på sikt kan tjene på det. En slik holdning kan ha en positiv innvirkning på parforholdet, gjennom at partene i større grad får mulighet til å utvikle gode konflikthåndteringsevner og tro på at de som par kan takle konflikter sammen.

Blant de relasjonelle faktorene var det bare i hvilken grad respondenten opplevde å ha uoverensstemmelser om sex, som slo ut som en statistisk signifikant prediktor for frekvensen av krangling. Korrelasjonsanalysene viste også en statistisk signifikant, moderat korrelasjon mellom de to variablene, som tilsa at jo oftere en rapporterte uoverensstemmelser om sex, desto oftere rapporterte en å krangle. Dette kan sees i sammenheng med at det på spørsmål som gikk direkte på tema for krangling, var rundt en tredjedel av både menn og kvinner som svarte *ingen av disse*. Da seksualitet her ikke var oppgitt som et eget alternativ, er det sannsynlig at konflikter rundt sex vil inngå i denne kategorien. Dette vil også være i tråd med funn som tyder på at sex og intimitet utgjør et viktig problemområde for mange par (Kurdek, 1994; Storaasli & Markman, 1990).

Det fantes en svak, men statistisk signifikant, korrelasjon mellom samleiefrekvens og frekvens av krangling. Retningen på denne tyder på at jo oftere en rapporterer å krangle, desto sjeldnere oppgir en å ha samleie. En kan her se for seg et gjensidig forhold, hvor et høyt konfliktnivå i forholdet kan påvirke samleiefrekvens, samtidig som manglende fysisk nærhet kan være kilde til konflikt.

Den kontekstuelle faktoren jobb-hjem-konflikt er i tidligere studier funnet å ha en moderat negativ sammenheng med ekteskapeleg tilfredshet (Allen et al., 2000). I denne studien ble det ikke

funnet noen statistisk signifikant korrelasjon mellom jobb–hjem-konflikt og frekvens av krangling for menn, og bare en svak positiv korrelasjon for kvinner. At det finnes en sammenheng for kvinner, men ikke for menn, kan tyde på at kvinner opplever kombinasjonen av yrkesliv og familieliv som krevende i noe større grad enn menn gjør.

Når det gjelder det å ha barn, har det vært en vanlig antagelse i forskningen at også dette bidrar til å senke kvaliteten på ekteskapet (Belsky & Rovine, 1990). I den foreliggende studien ble det ikke funnet noen statistisk signifikant sammenheng mellom det å ha egne barn og frekvensen av krangling. Det ble imidlertid funnet at kvinner i større grad enn menn rapporterte å oppleve å krangle om barneoppdragelse. Samlet kan dette tas til inntekt for at det ikke finnes noen *enkel* sammenheng mellom barn og ekteskapelig kvalitet. Barnas alder ble imidlertid ikke målt i denne studien. Det er sannsynlig at barn i forskjellige utviklingsfaser er krevende for foreldrene i ulik grad, noe som igjen kan påvirke konfliktnivået foreldrene imellom.

Noen begrensninger ved denne studien er det viktig å nevne. En slik begrensning er at begrepet «å krangle» ikke ble definert for respondentene i spørreskjemaet, og at man dermed ikke har mulighet for å si noe om kranglingens intensitet og varighet. Dette spørreskjemaet ble heller ikke designet for å studere krangling som fenomen. Dermed inkluderer ikke skjemaet andre variabler som kunne vært gode forklaringsfaktorer for det å krangle. Mange andre faktorer, ved siden av de som er tatt opp i denne studien, vil det være relevant å studere i forbindelse med krangling i parforhold, for eksempel økonomiske forhold. I tillegg hadde det vært interessant å undersøke prediksjonsverdien av hvor lenge parene har vært sammen, noe som ikke ble målt i den foreliggende studien. De forholdene man måler i spørreskjemaundersøkelser, blir på mange måter begrensede jamført med å forstå mekanismene bak og dynamikken i krangling. Fremtidig forskning om fenomenet bør gå mer i dybden på dette, blant annet gjennom valg av en kvalitativ tilnærming. For fremtidig forskning vil det også være hensiktsmessig å i større grad sette denne studiens problemstillinger inn i en kjønnteoretisk referanseramme. Dette henger sammen med at et heterofilt parforhold ikke er kjønnsnøytralt. Forholdet består ikke kun av relasjonen mellom de to individene, men er også en relasjon mellom de to kjønnskategoriene mann og kvinne, som også i dagens samfunn utgjør et viktig sorteringskriterium.

Kliniske implikasjoner

Resultatene fra denne studien kan bidra med nyttig basisinformasjon for terapeutisk praksis. Studien gir en pekepinn på hvor ofte det er vanlig å krangle, hva man krangler om, og hvordan krangling oppleves. Denne typen informasjon kan være nyttig å gi par som sliter, slik at de får en fornemmelse

av hva som kan sies å være vanlig, og hva som avviker fra det vanlige. Dernest vil kunnskapen om de kjønns spesifikke prediktorene for kranglefrekvens kunne være viktig i familie- eller parterapi.

Marte Rye Heimdal

Profesjonsstudiet i psykologi, Kull-04

Institutt for psykologi Universitetet i Tromsø

9037 Tromsø

E-post mrt022@mailbox.uit.no

Referanser

- Allen, T. D., Herst, D. E. L., Bruck, C. S. & Sutton, M. (2000). Consequences associated with work-to-family conflict: A review and agenda for future research. *Journal of Occupational Health Psychology, 5*, 278–308.
- Belsky, J. & Rovine, M. (1990). Patterns of marital change across the transition to parenthood: Pregnancy to three years postpartum. *Journal of Marriage and the Family, 52*, 5–19.
- Bradbury, T. N., Fincham, F. D. & Beach, S. R. H. (2000). Research on the nature and determinants of marital satisfaction: A decade in review. *Journal of Marriage and the Family, 62*, 964–980.
- Daneback, K., Træen, B. & Månsson, S.-A. (2008). Use of pornography in a random sample of heterosexual Norwegian couples. *Archives of Sexual Behavior* (in press).
- Cupach, W. R. & Comstock, J. (1990). Satisfaction with sexual communication in marriage: Links to sexual satisfaction and dyadic adjustment. *Journal of Social and Personal Relationships, 7*, 179–186.
- Cupach, W. R. & Metts, S. (1991). Sexuality and communication in close relationships. I K. McMinney & S. Sprecher (Eds.), *Sexuality in close relationships* (ss. 93–110). Hillsdale: Lawrence Erlbaum Associates.
- Geurts, S. A. E., Taris, T. W., Kompier, M. A. J., Dikkers, J. S. E., Van Hooff, M. L. M. & Kinnunen, U. M. (2005). Work-home interaction from a work psychological perspective: Development and validation of a new questionnaire, the SWING. *Work & Stress, 19*, 319–339.

- Gottman, J. M. (1979). *Marital interaction: Experimental investigations*. New York: Academic Press.
- Gottman, J. M., Coan, J., Carrere, S. & Swanson, C. (1998). Predicting marital happiness and stability from newlywed interaction. *Journal of Marriage and the Family*, 60, 5–22.
- Gottman, J. M. & Krokoff, L. J. (1989). Marital interaction and satisfaction: A longitudinal view. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 57, 47–52.
- Greenhaus, J. H. & Beutell, N. J. (1985). Sources of conflict between work and family roles. *The Academy of Management Review*, 10, 76–88.
- Haaga, D. A., Dyck, M. J., & Ernst, D. (1991). Empirical status of cognitive theory of depression. *Psychological Bulletin*, 110, 215–236.
- Haavind, H. (2006). Midt i tredje akt? Fedres deltakelse i det omsorgsfulle foreldreskap. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 43, 683–693.
- Kluwer, E. S., Heesink, J. A. M. & Van de Vliert, E. (1996). Marital conflict about the division of household labour and paid work. *Journal of Marriage and the Family*, 58, 958–969.
- Kurdek, L. A. (1991). Predictors of increases in marital distress in newlywed couples: A 3-year prospective longitudinal study. *Developmental Psychology*, 27, 627–636.
- Kurdek, L. A. (1994). Areas of conflict for gay, lesbian, and heterosexual couples: What couples argue about influences relationship satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 56, 923–934.
- Lappegård, T. (1999). Akademikere får også barn, bare senere. *Samfunnsspeilet*, 13(5), 7–14.
- McGonagle, K. A., Kessler, R. C. & Schilling, E. A. (1992). The frequency and determinants of marital disagreements in a community sample. *Journal of Social and Personal Relationships*, 9, 507–527.
- Mead, D. E., Vatcher, G. M., Wyne, B. A. & Roberts, S. L. (1990). The comprehensive areas of change questionnaire: Assessing marital couples' presenting complaints. *American Journal of Family Therapy*, 18, 65–79.
- MMI (1987). *Undersøkelse om seksualvaner november 1987*. Oslo: Markeds- og mediainstituttet.
- MMI (1997). *Undersøkelse om seksualvaner mai 1997*. Oslo: Markeds- og mediainstituttet.
- Perry-Jenkins, M. & Folk, K. (1994). Class, couples, and conflict: Effects of the division of labour on assessments of marriage in dual-earner families. *Journal of Marriage and the Family*, 56, 165–180.

- Perry-Jenkins, M., Repetti, R. L. & Crouter, A. C. (2000). Work and family in the 1990s. *Journal of Marriage and the Family*, 62, 981–998.
- Rotondo, D. M., Carlson, D. S. & Kincaid, J. F. (2003). Coping with multiple dimensions of work-family conflict. *Personnel Review*, 32, 275–296.
- Statistisk sentralbyrå (2004). *Inntekt, formue, skatt*. Hentet 25. mai 2007, fra http://statbank.ssb.no/statistikkbanken/default_fr.asp?PLanguage=0
- Statistisk sentralbyrå (2007a, 22. februar). *Ekteskap og skilsmisser*. Hentet 21. mai 2007, fra <http://www.ssb.no/emner/02/02/30/skilsmisse/>
- Statistisk sentralbyrå (2007, 12. april). *Utdanningsnivå i befolkningen*. Hentet 21. mai 2007, fra <http://www.ssb.no/emner/04/01/utniv/tab-2006-09-14-03.html>
- Statistisk sentralbyrå (2007, 4. mai). *Arbeidsstyrken og sysselsatte*. Hentet 21. mai 2007, fra <http://www.ssb.no/emner/06/01/aku/tab-2007-05-04-03.html>
- Statistisk sentralbyrå (2006). *Labour force survey, Q2 2006 – Increase in number of employed*. http://www.ssbno/english/subjects/06/01/aku_en/main.html.
- Statistisk sentralbyrå (2007a). *Level of education in the population 2006*. http://www.ssb.no/english/subjects/04/01/utniv_en/tab-2007-08-27-03-en.html
- Statistisk sentralbyrå (2007b). *Size of gross income 2005 by sex and age*. http://statbank.ssb.no/statistikkbanken/Default_FR.asp?Productid=05.01&P...
- Stigum, H. (1997). Mathematical Models for the Spread of Sexually Transmitted Diseases Using Sexual Behavior Data. *Norwegian Journal of Epidemiology*, 7 suppl no. 5.
- Storaasli, R. D. & Markman, H. J. (1990). Relationship problems in the early stages of marriage: A longitudinal investigation. *Journal of Family Psychology*, 4, 80–98.
- Søgaard A. J., Selmer, R., Bjertness, E., & Thelle, D. (2004, May 06). The Oslo health study: The impact of self selection in a large population-based survey. *International Journal for Equity in Health*. Retrieved from <http://www.equityhealthj.com/content/3/1/3>
- Træen, B., Stigum, H. & Magnus, P. (2003). *Rapport fra seksualvaneundersøkelsene i 1987, 1992, 1997 og 2002*. Oslo: Statens institutt for folkehelse.
- Træen, B., Martinussen, M., Öberg, K. & Kavli, H. (2007). Reduced sexual desire in a random sample of Norwegian couples. *Sexual and Relationship Therapy*, 22, 303–322.

- Træen, B., & Martinussen, M. (2008). Extradadic sexual activity in a random sample of Norwegian couples. *Journal of Sex Research* (in press)
- Verplanken, B. (2006). Beyond frequency: Habit as a mental construct. *British Journal of Social Psychology*, *45*, 639–656.
- Vink, J. M., Willemsen, G., Stubbe, J. H., Middeldorp, C. M., Ligthart, R. S. L., Baas, K. D. et al. (2004). Estimating non-response bias in family studies: Application to mental health and lifestyle. *International Journal of Epidemiology*, *19*, 623–630.
- Zietlow, P. H. & Sillars, A. L. (1988). Life-stage differences in communication during marital conflicts. *Journal of Social and Personal Relationships*, *5*, 223–245.
- Østlyngen, A., Storjord, T., Stellaner, B. & Martinussen, M. (2003). En undersøkelse av total arbeidsbelastning og tilfredshet for psykologer i Norge. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, *40*, 570–581.